

Slavernij op Curaçao

De Spanjaarden zetten voor het eerst voet aan land op Curaçao in 1499. Er woonden toen Caquetio (indianen) op het eiland. Curaçao had een droog klimaat en rotsbodem waardoor het niet geschikt was voor landbouw. De Spanjaarden gaven het dan ook de bijnaam "Isla Inutile", nutteloos eiland. De interesse voor het eiland nam snel af en toen de Nederlanders het veroverden in 1634, ondervonden ze dan ook weinig weerstand van Spaanse zijde.

In 1665 begon de West-Indische Compagnie met slavenhandel. Slaven werden in West-Afrika bij bijvoorbeeld Fort Elmina (nu Ghana) ingescheept. In het begin werden veel krijgsgevangen, misdadigers en andere ongehoorzamen door stamhoofden voor een goede prijs van de hand gedaan aan de blanke handelaren.

Terwijl Curaçao zelf nauwelijks geschikt was voor landbouw, kreeg het in de slavenhandel een centrale rol. Het ontwikkelde zich tot de grootste slavenmarkt van de Caraïben. De overtocht van Afrika naar de West was zwaar. Gemiddeld verloor een slavenschip 20% aan 'lading'. Bij aankomst op Curaçao liet men de Afrikanen eerst aansterken om hun marktwaarde te verhogen. Ze kregen goed te eten en mochten rusten. Als het moment van verhandeling daar was, werden grijze haren zwart geverfd en hun lichamen met olie ingesmeerd. Handelaren uit heel Amerika kochten op Curaçao hun slaven. De schatting is dat op het eiland zo'n 112.000 slaven verhandeld zijn.

Het handjevol Afrikanen dat op Curaçao bleef kwam voornamelijk terecht op een van de 160 plantages. Sommigen bleven in Willemstad om daar als hulp van ambachtslieden te werken. Een Curaçaose plantage verschilde sterk van plantages in andere landen zoals bijvoorbeeld Suriname. De plantages waren kleinschalig en de oogst was net voldoende om de slaven zelf te voeden. Wat er eventueel overbleef werd verkocht op het eiland. Er is op Curaçao geen sprake geweest van zogenaamde plantage-economie: een economie gedreven door de export van de opbrengst van plantages.

Wel is er sprake geweest van zoutexport. In verschillende baaien werd zout gewonnen in de droge tijd, wanneer de landbouw stil lag. Voor slaven was dit bijzonder zwaar werk. Zij moesten het zout loshakken en verzamelen, zonder beschermende kleding. Vaak kregen zij zweren op de ledematen door het bijtende zout. Bovendien werden ze langzaamaan blind door de felle weerkaatsing van de zon op de witte bergen zout.

Ook voor slaven was het leven op een plantage anders. De groepen slaven per plantage waren kleiner en daardoor hadden zij vaker direct contact met de eigenaar. Het gebeurde op Curaçao vaker dan in Suriname dat een eigenaar een slaaf wegens trouwe dienst vrijstelde van 'allen slaafschon diensten'. Toen de Nederlandse overheid in navolging van andere landen eindelijk ook de slavernij afschafte in 1863, was de helft van de Curaçaose kleurlingen al vrij mens, terwijl het in Suriname om een kwart ging.

Dit hoge aantal kan ook worden verklaard door het feit dat de eigenaren hun slaven soms verhuurden. Zij die een vak beheersten als bijvoorbeeld timmerman of schilder, konden worden verhuurd voor klussen buiten de plantage. Een klein deel van het geld mocht de slaaf zelf houden. Zo kon men sparen en uiteindelijk zichzelf vrijkopen.

De gemeenschappen van slaven op plantages leefden tamelijk zelfstandig. De eigenaren waren niet voortdurend aanwezig op de plantage. Zij hadden overwegend een andere (hoofd)functie; de plantage was een bijzaak die vooral status verleende.

Dit wil niet zeggen dat zich geen misstanden afspeelden op de Curaçaose plantages. Slaven werden in het algemeen niet erg goed behandeld. In 1795 kwam een grote groep slaven in opstand onder leiding van Tula. De slaven hadden lucht gekregen van de bezetting van Nederland door de Fransen, die slavernij reeds hadden afgeschaft. Op 17 augustus van dat jaar weigerde een groep slaven aan

het werk te gaan omdat zij ook hun vrijheid wensten, net als hun 'broeders' op Haïti. Na een strijd die ruim een maand duurde, werden Tula en zijn medestrijders gevangen genomen. De straffen moesten exemplarisch zijn en waren bijzonder zwaar. Tula werd op een bijzonder gruwelijke manier ter dood gebracht. Zijn hoofd werd ter afschrikking aan een paal ten toon gesteld op het galgenveld bij Het Rif. Nu staat daar ter nagedachtenis aan deze gebeurtenissen het monument Desenkadena: Onketening.

www.museotula.an

www.naam.an

<http://www.kb.nl/dossiers/slavernij/slavernij.html>